

ПОНЯТТЯ СТАБІЛЬНОСТІ ГРОШОВОЇ ОДИНИЦІ УКРАЇНИ ТА СПОСОБИ ЇЇ ПІДТРИМКИ

Фінансова стабільність, в тому числі стабільність банківської системи, внаслідок, підтримка стійких темпів економічного росту та підвищення рівня життя громадян в країні – це все наслідки стабільності грошової одиниці в країні.

За гроші можна купити все. Можна купити товари і послуги, а також можна купити гроші у вигляді кредитних ресурсів або іноземної валюти. Стабільність грошової одиниці означає підтримку або збільшення її купівельної спроможності, але не означає її незмінності [1]. Мінливість, динамічність економічних процесів, протікання яких супроводжують грошові потоки, інфляційні процеси, без яких не можна уявити функціонування ринкової економіки, спричиняють постійну зміну вартості грошей під впливом багатьох різноманітних внутрішніх і зовнішніх, об'єктивних і суб'єктивних факторів. А тому можна говорити про відносну незмінність вартості, яку являє собою грошова одиниця в обігу і яка виражається купівельною спроможністю грошей [2].

Тому дуже важливим є відрізнити стабільність грошової одиниці та критерії стабільності грошової одиниці, до яких можна віднести:

- стабільність цін на товари і послуги;
- стабільність облікової ставки (ціни на гроші);
- стабільність обмінного курсу національної валюти.

Тобто можна підсумувати, що стабільність грошової одиниці залежить від стабільності цін в країні та її курсової політики, що підтверджують дані, наведені в табл. 1.

Таблиця 1

Динаміка критеріїв стабільності грошової одиниці України

Роки	Критерії		
	Рівень інфляції, %	Рівень облікової ставки, %	Офіційний курс гривні до долара США
2014	24,9	10,40	11,89
2015	43,3	25,45	21,84
2016	12,4	17,93	25,55
2017	13,7	13,16	27,01
2018	9,8	17,04	27,36
2019	4,1	16,69	25,58
2020	5,0	7,37	26,96
2021	10,0	7,68	27,28

Джерело: [3]

З врахуванням впливу на стабільність грошової одиниці внутрішніх і зовнішніх факторів критерії стабільності також доцільно розділити на внутрішні і зовнішні з метою розробки і застосування відповідних інструментів впливу на їх динаміку.

До критеріїв зовнішньої стабільності можна віднести обмінний курс, з яким через канал зовнішньоторгових і кредитних операцій тісно пов'язаний інший критерій стабільності грошової одиниці - платіжний баланс (позитивне сальдо поточного рахунку платіжного балансу означає зростання валютного резерву країни і сприяє досягненню стабільності грошової одиниці).

До критеріїв внутрішньої стабільності можна віднести рівень інфляції (зростання рівня інфляції негативно відображається на стабільності грошової одиниці); співвідношення обсягу грошової маси і показника ВВП (перевищення темпів росту грошової маси у порівнянні із темпами росту ВВП призводить до підвищення рівня інфляції); довіра населення до національної грошової одиниці тощо. Визначити рівень довіри населення до грошової одиниці країни можна за темпами росту депозитних вкладів в національній валюті. А також кожні зміни у купівельній спроможності, рівні інфляції чи банківських ставок викликають зміни рівня довіри до національної грошової одиниці.

Інструменти впливу (регулювання) темпів росту інфляції та курсу національної валюти з метою стабілізації грошової одиниці застосовуються в рамках реалізації монетарної політики, зокрема, це:

- 1) облікова ставка;
- 2) коридор процентних ставок за інструментами постійного доступу (кредити овернайт або придбання депозитних сертифікатів овернайт);
- 3) інтервенції на валютному ринку;
- 4) обов'язкові резерви, операції РЕПО, купівля та продаж державних цінних паперів, операції своп;
- 5) тендери з підтримання ліквідності [4].

На 2022 рік і найближче майбутнє НБУ не планувало змінювати проведення монетарної політики на засадах інфляційного таргетування. Завдяки застосуванню режиму плаваючого курсу НБУ вдалось зробити інфляцію відносно керованою. Але кінець 2022 року – початок війни в Україні – зробив свої корективи в плани НБУ. Були прийняті НБУ Основні засади грошово-кредитної політики на період воєнного стану [5], згідно яким стабілізація грошової одиниці досягається через забезпечення стабільної роботи ринку державних запозичень та контрольованості руху капіталів. Зокрема, запропоновано:

1. Скасувати обмеження на встановлення курсу, за яким банки можуть продавати готівкову іноземну валюту клієнтам (в довоєнних умовах курс продажу комерційними банками мав відхилення від встановленого НБУ не більше 10 %), а також аналогічні обмеження на величину курсу списання банками з клієнтських рахунків гривні при розрахунках за кордоном гривневими картками.

2. Тимчасова зміна щомісячного ліміту на зняття за кордоном готівки з рахунків у гривнях, відкритих в українських банках, зі 100 до 50 тис. грн.

в еквіваленті.

3. Тимчасова заборона здійснення розрахунків за кордоном з метою купівлі цінних паперів та сплати брокерських послуг за цими операціями, що здійснюються за допомогою карток, емітованих українськими банками.

4. Викуп НБУ військових облігацій.

5. Збільшення облікової ставки НБУ із 10 % до 25 % [4].

Таким чином, до воєнного стану монетарна політика НБУ забезпечувала стабільність національної грошової одиниці через регулювання грошової пропозиції за допомогою економічних інструментів. Під час воєнного стану правила змінилися. Ринок не справляється із економічною ситуацією, яку дуже важко спрогнозувати навіть на найближче майбутнє, і перевага віддається державному управлінні грошовим обігом в країні для стримування росту інфляції.

Література:

1. Заблодская И. В., Андросов С. М., Медяник А. В. Стабильность денежной единицы Украины: экономико-правовой аспект. *Экономика и право*. 2010. № 1. С. 46-52.

2. Грищенко А.А. Развитие форм обмена, стоимости и денег. К.: Основа, 2005. 192 с.

3. Заволока Ю. М., Трубнік Т. Є., Поплюйко Я. В. Ефективність інструментів монетарної політики НБУ в умовах макроекономічної нестабільності. *Економіка та держава*. 2022. № 3. С. 22-28. DOI: 10.32702/2306-6806.2022.3.22.

4. Неізнана О. В., Григорук А. А., Литвин Л. М. Сучасні інструменти підтримки фінансової стійкості в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 39. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-62>

5. Основні засади грошово-кредитної політики на період воєнного стану. Київ: Рада Національного банку України, 2022. 5с. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/MPG-ml_2022.pdf?v=4. (дата звернення 08.11.2022)

*Сисоєнко І. А., к.е.н., доцент,
Ткаченко А. В., здобувач вищої освіти
Херсонський національний технічний університет,
м. Хмельницький, Україна*

ДІЯЛЬНІСТЬ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Організаційні, правові та економічні засади створення та діяльності кредитних спілок, їх об'єднань, права та обов'язки членів кредитних спілок та їх об'єднань визначається Законом України «Про кредитні спілки». Відповідно до цього законодавчого акту кредитною спілкою є неприбуткова організація, заснована фізичними особами, професійними спілками, їх об'єднаннями на